

Iki jöhit

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Iki jöhit IKI JÖHIT

Sionizme garşı cykýan jöhit intellektuallarynyň arasynda, belki-de, iň meşhury bolan Norman Finkelsteýn bilen Garward uniwersitetiniň hukuk fakultetiniň iň «esasy» professorlaryndan radikal sionist Alan Derşowisiň (hakykatda ony gäbazar Epsteýniň aklawjysy bolandygy bilen tanaýarys) iň soňky çekişmesinde öňe çykan pursatlardan birinde «wagtyň geçmegini» (срок давности) düşünjesinden söz açyldy. Hakykatdanam juda täsindi...

Derşowis palestinalylaryň indi üstünden 75 ýyl geçen ýer oňuşmazlygyndan el çekmän oturmalarynyň dogry däldigini, bosgun bolup ýaşandan «Edil özüniň Polşadaky pogromlardan gaçyp ABŞ-na gelen ata-babalary ýaly» palestinalylaryňam giden ýurtlarynyň raýatlygyna girmekleriniň gerekdigini aýtdy.

Gepiň keltesi, sözünü «Geçiň indi şu ýer dawañyzdan...» diýmäge getirdi.

Biziň ýurdumyzda-da şeýle pikir edýän, genosidçi Ysraýylyň ýer basyp almalarynyň üstünü şeýdip örtmek isleyän «kolonial intelligentsumak» hetdini tanamazlar ýok däl. Diñe kolonial

intelligensumaklar däl, şeýle pikir edýän syýasatçylaram bar. Ýogsam bolmasa watanyňy goraýan gazaly raýatlara «terrorçy» diýerlermidi?

Norman Finkelsteýn ýer dawasy boýunça «wagtyň geçmegi» düşünjesi bilen prinsipial taýdan alanda özuniňem ylalaşýandygyny aýdyp, başyny başlan jogabyny şeýle dowam etdirýär: «*Bu düşünjä birinji gezek Arnold Toýnbiniň «Taryh hakydasy» kitabynda gabat gelipdim.* «*Jöhitleriň Palestinadaky ýer dawasy boýunça oňsuksyzlyklaryň wagtynyň geçendigini aýdyp bilerismi? Hernäme-de bolsa bu oňsuksyzlygyň düýbi iki müň ýyl mundan öñ başlaýar*» diýýär. Häzirem iki müň ýyl mundan öñ bolanlardan ötri Günbatar Şeriada we Gazada ýer dawasyny edýän birgiden ysraýyllı bar. 2000-3000 ýyl mundan öñki döwre esaslanýan dawanyň «wagty geçmeýärmi» eýse?...»

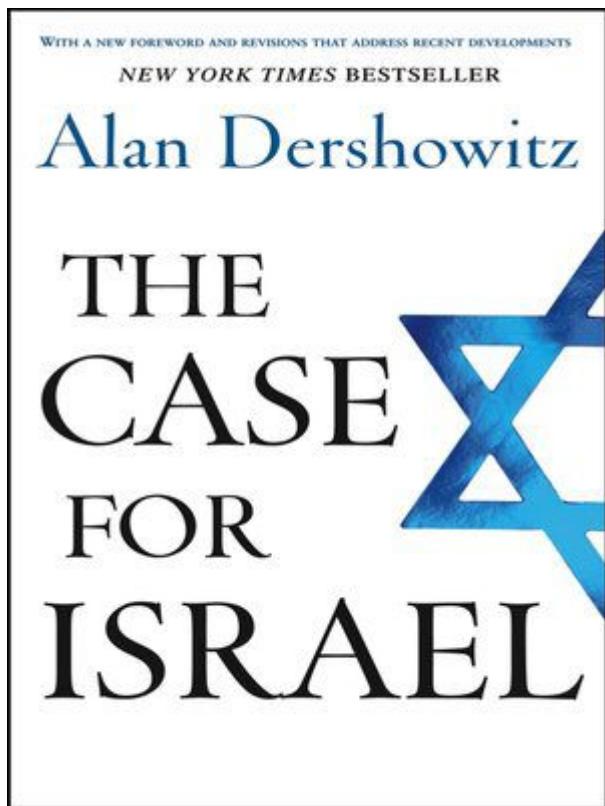
Nädip?

Finkelsteýn diňe wyždanly intelligent hem däl eken, ol şol bir wagtyň özünde ýiti jedelkeş eken, özem uran ýerini seksen iki togsan çüýleýänlerden.

Şuňa meňzeş argumenti wagtynda Edward Said hem ulanypdy. «*Sionistleriň palestin topraklarynda taryhy hak-hukugy bolup bilermi?*» soragyna jogap hökmünde şeýle diýipdi: «*Elbetde bolup biler. Emma bu ortadaky ýeke pikir ýa esasy pikir däl-ä, bu diňe orta atylýan pikirlerden ýekejesi. Gürrünsiz, araplaryň mundan has uly pikiri bar, sebäp olar Palestinada taryhyň dürlü döwürlerinde has köp wagtlap ýaşady. Eger palestin ýurdunyň taryhyna seretseňiz, jöhitleriň jemi alanda bary-ýogy 200-250 ýyl şol ýerde ýaşandygyny görersiňiz.*

Finkelsteýn bilen Derşowis birinji gezek jedele girenokdy. Olar 2003-nji ýylда hem «Democracy Now» telegepleşiginde garşyma-garşy gelipdiler.

Sol gepleşikde Finkelsteýn Derşowisiň «The Case for Israel» kitabtna birnäçe ýerde faktlary ýoýýandygyny öñe sürüpdi we aýdan sözünü delillendirip birnäçe subutnamany orta atypdy.

Munuň deregine Derşowis näme edendir öýdýärsiňiz?

It masgarasy bolandygy üçin uniwersitetden öz arzasyny ýazyp işden çykmady elbetde. Pälazan sionist bolandygy üçin özüne gelişýän zady, ýagny duşmançylyk etmegini saýlady. Duşmançylyk sözi juda bärden gaýdýar, arassa müptezellik (bihaýalyk) etdi. Hawa, ylmy jemgyýetçilikdäki agramyndan peýdalanyп, Finkelsteýni işleýän ýokary okuw jaýynda işinden çetleşdirmek bilenem çäklenmedi, Finkelsteýniň «Holokostyň» jebrini hut özi başdan geçiren enesiniň aslynda nemes faşistleriniň şugulçysydygyny aýdyp, aýylganç töhmet atmaga-da utanmandy... Norman Finkelsteýn gatnaşan telegepleşikleriniň birinde şunuň bilen baglanyşykly täsin gürrüni diňleýjileriniň dykgatyna ýetiripdir:

Derşowis bilen Nýu-Ýork restoranlarynyň birinde gabatlaşypdyr, öñden biri-birini tanaýandyklary üçin az wagtlygam bolsa bir stolyň başynda oturypdyrlar. Sonda ol Derşowisden «Nädip enem hakda beýle zatlary aýdyp bildiňiz?» diýip soranda, olam «Senem meniň faktlary ýoýandyggymy aýtdyň-a...» diýip jogap beripdir.

Ikisi-de jöhit, ýöne biri wyždanly, ar-namysly, mertebeli adam, beýlekisi hapalygyň jisime öwrülen görnüşi.

Salih TUNA.